

**KONFERENCIA AZ EURÓPAI UNIÓHOZ
TÖRTÉNŐ CSATLAKOZÁSRÓL
– MONTENEGRÓ –**

**Brüsszel, 2015. december 14.
(OR. en)**

AD 16/15

LIMITE

CONF-ME 10

CSATLAKOZÁSI DOKUMENTUM

Tárgy: Az EURÓPAI UNIÓ KÖZÖS ÁLLÁSPONTJA
15. fejezet: Energetika

15. fejezet: Energetika

Az Európai Unió ezen állásponjtja a Montenegróval tartandó csatlakozási konferenciára kidolgozott általános állásponjtján (CONF-ME 2/12) alapul, és megfelel az abban jóváhagyott tárgyalási alapelveknek, különösen az alábbiaknak:

- a felek bármelyike által a tárgyalások valamely fejezetére vonatkozóan kifejtett nézetek nem befolyásolhatják az egyéb fejezetekkel kapcsolatban kialakítandó állásponjtot,
- a tárgyalások folyamán a sorban megvizsgálandó fejezetekre vonatkozóan elért – akár részleges – megállapodások mindaddig nem tekinthetők véglegesnek, amíg átfogó megállapodás nem születik,

valamint megfelel a tárgyalási keret 24., 28., 41. és 44. pontjában meghatározott követelményeknek.

Az EU ösztönzi Montenegrót jogszabályai uniós vívmányokkal való összehangolásának, valamint a vívmányok hatékony alkalmazásának és végrehajtásának folytatására, és általánosságban arra, hogy már a csatlakozást megelőzően dolgozzon ki az EU-éhoz a lehető legközelebb álló szakpolitikákat és eszközöket.

Az EU nyugtázza, hogy Montenegró – a CONF-ME 8/15 tárgyalási állásponjtjában – elfogadja a 15. fejezet vonatkozásában a 2013. április 11-én hatályban lévő uniós vívmányokat, és hogy Montenegró kijelenti, hogy – a tagállamok minimális kőolaj- és/vagy kőolajtermék-készletezési kötelezettségéről szóló 2009/119/EK irányelv kivételével, amely tekintetében Montenegró átmeneti időszakot kér a teljes körű végrehajtáshoz – az Európai Unióhoz való csatlakozásának időponjtjára készen fog állni azok végrehajtására.

Szénhidrogének

Az EU nyugtázza, hogy – a tagállamok minimális kőolaj- és/vagy kőolajtermék-készletezési kötelezettségéről szóló 2009/119/EK irányelv kivételével, amely tekintetében Montenegró átmeneti időszakot kér a teljes körű végrehajtáshoz – Montenegró elfogadható mértékben harmonizálta jogszabályait a szénhidrogénekre vonatkozó uniós vívmányokkal.

Emlékeztetve a tagállamok azon szuverén jogára, hogy az uniós vívmányokkal összhangban feltárják és kiaknázzák természeti erőforrásaikat, az EU nyugtázza, hogy Montenegró úgy nyilatkozott, hogy jogszabályait maradéktalanul összehangolta a szénhidrogének kutatására, feltárására és kitermelésére vonatkozó engedélyek megadásának és felhasználásának feltételeiről szóló 94/22/EK irányelvvel. A kőolaj importja és szállítása közösségi nyilvántartásának bevezetéséről szóló 2964/95/EK tanácsi rendelet végrehajtását illetően az EU nyugtázza, hogy Montenegró nem importál kőolajat és az országban kőolajfinomítási tevékenységeket sem végeznek.

Az EU nyugtázza, hogy Montenegró 2023. január 1-jéig tartó átmeneti időszakot kér a tagállamok minimális kőolaj- és/vagy kőolajtermék-készletezési kötelezettségéről szóló 2009/119/EK tanácsi irányelv végrehajtására vonatkozóan annak érdekében, hogy biztosítani tudja, hogy olajtartalékainak mennyisége megfeleljen 90 napnyi napi átlagos nettó behozatalnak.

Az EU nyugtázza a kötelező stratégiai kőolaj- és/vagy kőolajtermék-készletekre vonatkozóan 2015. április 24-én Montenegró által elfogadott cselekvési tervet, amelyben a montenegrói kormány meghatározza a 2009/119/EK irányelv végrehajtásának módját. E cselekvési tervvel összhangban Montenegró 2015 folyamán külön törvényt szándékozik elfogadni a stratégiai kőolajtartalékokra vonatkozóan, és szintén ugyanebben az évben létre kívánja hozni a stratégiai kőolajtartalékok igazgatóságát. Montenegró 2016-ban kezdi meg a tartalékkészlet tényleges létrehozását és arra fog törekedni, hogy 2023-ra teljesítse a 90 napos tartalékra vonatkozó kötelezettséget. Az EU nyugtázza, hogy Montenegró vegyes modell kialakítását javasolja kőolajkészleteinek tárolására.

Az említett átmeneti időszak megfelel azoknak a kötelezettségeknek, amelyeket Montenegró a kőolajkészletek vonatkozásban az Energiaközösségről szóló szerződés alapján vállalt. A Montenegró által benyújtott cselekvési terv alapján az EU elfogadhatónak tartja Montenegró kérelmét. Az EU annak biztosítására kéri Montenegrót, hogy e cselekvési tervet a Montenegró által meghatározott ütemezésnek megfelelően maradéktalanul hajtsa végre.

Belső energiapiac

Az EU tudomásul veszi, hogy Montenegró részben ültette át jogszabályaiba a villamos energiára vonatkozó harmadik belső piaci intézkedéscsomagot (a 2009/72/EK irányelvet, valamint a 714/2009/EK és a 713/2009/EK rendeletet), jóllehet Montenegró már java részben végrehajtotta a második belső piaci intézkedéscsomagot. Montenegró 2015 második felében új energiatörvény elfogadását tervezi. A harmadik belső piaci csomag jogi átültetése akkor zárulna le, amikor a törvény kiegészül végrehajtási jogszabályokkal.

Az EU nyugtázza, hogy Montenegró úgy nyilatkozott, hogy a tulajdonjog szétválasztásán alapuló modellnek megfelelően már különválasztotta az átvitelrel, illetve a termeléssel, elosztással és ellátással kapcsolatos tevékenységeket. Az EU nyugtázza, hogy Montenegró kijelentette, hogy a (tervezett) új energiatörvény és az abból fakadó igazgatási rendeletek révén további szétválasztásra (beleértve a tanúsítást is), az átvitelrendszer-irányítók vonatkozásában kötelezettségek meghatározására, valamint teherelosztásra és kiegyenlítésre kerül majd sor.

Az EU nyugtázza, hogy a 2010. évi energiatörvény meghatározza a villamosenergia-piac, a megújuló energiaforrásokból történő elektromosáram-termeléssel kapcsolatos tevékenységek és a nagy hatásfokú kapcsolt energiatermelés szervezését és irányítását. A 2010. évi energiatörvény meghatározza az átvitelrendszer-irányítók jogait, kötelezettségeit és feladatait, valamint az átviteli rendszer működtetésére vonatkozó nemzeti szabályokat. A hálózatra csatlakozás nemzeti feltételeit 2011-ben fogadták el, és megfelelnek a villamosenergia-piaci átvitelrendszer-irányítók európai hálózata (ENTSO-E) által készített iránymutatásokban foglaltaknak. A kapacitáselosztási szabályok elfogadására 2011-ben került sor. A 2010. évi energiatörvény meghatározza továbbá az elosztórendszer-üzemeltetők jogait, kötelezettségeit és feladatait. Montenegró 2011 júliusában létrehozta a montenegrói villamosenergiapiac-üzemeltetőt (COTEE). A tulajdonjog szétválasztásán alapuló modell alapján a COTEE-t szétválasztották az átvitelrendszer-irányítótól (CGES).

Az EU nyugtázza, hogy Montenegró – a háztartási piac kivételével – 2009. január 1-jén megnyitotta villamosenergia-piacát a szóba jöhető ügyfelek előtt. A háztartási piac megnyitására 2015. január 1-jén került sor. Az EU nyugtázza továbbá, hogy az országban jelenleg két elektromosenergia-ellátó tevékenykedik. Az elosztó hálózathoz kapcsolódó szóba jöhető ügyfelek továbbra is szabályozott árakon jutnak hozzá az elektromos áramhoz.

Montenegró alkalmazza az engedélyezési eljárást új termelési kapacitások építésére vonatkozóan, és eddig már kilenc engedélyt állított ki.

A díjszámítási módszereket illetően az Európai Unió nyugtázza, hogy Montenegró úgy véli, hogy már most végrehajtja az átvitelrendszer-üzemeltetők közötti ellentételezések mechanizmusára és az átviteli díjak szabályozásának közös elveire vonatkozó iránymutatás megállapításáról szóló 838/2010/EU bizottsági rendeletet.

Az EU nyugtázza, hogy a Montenegrói Statisztikai Hivatal (MONSTAT) már végrehajtotta az ipari végfelhasználók által fizetendő gáz- és villamosenergia-árak átláthatóságának javítását célzó közösségi eljárásról szóló 2008/92/EK irányelvet, de a nagykereskedelmi energiapiacok integritásáról és átláthatóságáról szóló 1227/2011/EU rendeletet jelenleg még nem hajtották végre. Az e rendelettel kapcsolatos teljes körű jogszabályi összehangolásra várhatóan a hamarosan elfogadásra kerülő energiatörvénnyel kerül sor.

Az EU tudomásul veszi, hogy Montenegró nem kapcsolódik semmilyen nemzetközi földgáz-infrastruktúrához. Ugyanakkor a jelenleg hatályos energiatörvény biztosítja az alapvető jogszabályi keret meglétét a belső földgázpiac tekintetében. Az EU nyugtázza, hogy a földgáz vonatkozásában a jelenleg hatályos montenegrói jogszabályok összhangban vannak a második belső piaci intézkedéscsomaggal, és hogy Montenegró nem fogadott el végrehajtási jogszabályt. Montenegró 2015 végéig tervezi a harmadik belső piaci intézkedéscsomagnak megfelelő jogszabályi összehangolást a hamarosan elfogadásra kerülő új energiatörvény révén.

Az EU elismeri, hogy a földgáz vonatkozásában Montenegró már kialakította a piaci struktúra szükséges keretét. A Montenegro Bonus vállalatot jelölték ki földgázszállításirendszer-üzemeltetőnek. Amíg a földgáz vonatkozásában az elosztórendszer-üzemeltetőt és a közszolgáltatót ki nem jelölik, addig az energiatörvényben határozzák meg a földgázszállítási- és földgázelosztórendszer-üzemeltetők jogait, feladatait és kötelezettségeit.

A belső energiapiac megvalósítását célzó közigazgatási kapacitást illetően az EU nyugtázza, hogy a Gazdasági Minisztérium Energiaügyi Igazgatósága és az Energiaszabályozó Ügynökség egyaránt elegendő személyi állománnyal rendelkezik a jelenlegi feladataik ellátásához.

Ami a nemzeti szabályozó testületek közötti regionális együttműködés előmozdítását illeti, az energiatörvény (Montenegrói Hivatalos Közlöny, 28/10. és 6/13.) részben megfelel a villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról szóló 2009/72/EK irányelvnek és az Energiaszabályozók Együttműködési Ügynöksége létrehozásáról szóló 713/2009/EK rendeletnek.

Az EU hangsúlyozza, hogy nagyon fontos megakadályozni a belső energiapiac torzulásait; ehhez többek között biztosítani kell a piaci versenyt, a piacra jutás lehetőségeit és a fogyasztók jogainak tiszteletben tartását. Az EU úgy ítéli meg, hogy Montenegró – elsősorban az Energiaközösségben való tagságának köszönhetően – értékelhető mértékben összehangolta jogszabályait a belső energiapiac rendelkezéseivel. A Montenegróban jelenleg alkalmazott kötelezettségek szintje azonban inkább a második, és nem a harmadik belső piaci intézkedéscsomagnak felel meg. A harmadik csomagból következő további kötelezettségek alkalmazása érdekében számos rendelkezésre megkülönböztetett figyelmet kell fordítani (mindenekelőtt a tevékenységek elkülönítésére és szétválasztására, az így létrejövő energiaipari vállalkozások irányítására, a szabályozó hatóság kapacitására és a fogyasztók jogainak fokozott tiszteletben tartására).

Az ellátás biztonsága

Az EU nyugtázza, hogy Montenegró már átültette a villamosenergia-ellátás biztonságát és az infrastrukturális beruházások védelmét célzó intézkedésekről szóló 2005/89/EK irányelvet és a földgázellátás biztonságának megőrzését szolgáló intézkedésekről szóló 2004/67/EK irányelvet. Montenegró ugyanakkor még nem hangolta össze jogszabályait a földgázellátás biztonságának megőrzését szolgáló intézkedésekről szóló 994/2010/EU rendelettel. Az EU nyugtázza, hogy Montenegró ezt a rendeletet a villamos energia és a földgáz határokon átnyúló cseréjéről szóló új törvény formájában kívánja átültetni.

Az EU nyugtázza továbbá, hogy a Podgoricai Alumíniumkombinát (KAP) által a villamosenergia-rendszerben okozott zavarokat mostanra már sikerült elhárítani. A 2013. február és május közötti időszakban az összekapcsolt hálózatból vételezett villamos energiát teljes mértékben visszatáplálták, és a KAP új vezetősége megállapodást kötött az átviteli hálózathoz való kapcsolódásról. A megállapodás a lekapcsolási eljárásról is rendelkezik arra az esetre, ha a KAP villamosenergia-ellátása nem biztosított. Az alkalmazott megoldás egyéb elemei a versenypolitikával foglalkozó 8. fejezet körébe tartoznak.

Megújuló energia

Az EU nyugtázza, hogy Montenegró a 2010. évi energiatörvényével részben átültette a megújuló energiaforrásból előállított energia támogatásáról szóló 2009/28/EK irányelvet, és tervei szerint a hamarosan elfogadandó új energiatörvényével le fogja zárni a jogharmonizációt.

A megújuló energiaforrásból előállított energiának a bruttó végső energiafogyasztáson belüli aránya tekintetében Montenegró kötelező nemzeti célként 33%-os részarány elérését vállalta 2020-ra. E cél elérése érdekében a kormány 2014 decemberében elfogadta a megújuló energiaforrásokra vonatkozó, 2020-ig szóló nemzeti cselekvési tervet. Az ország biztatóan halad a kitűzött cél elérése felé: 2012-ben 28,5%, 2013-ban pedig 31,0 % volt a megújuló energiaforrásból előállított energia részaránya a bruttó végső energiafogyasztáson belül.

Az EU ugyanakkor megállapítja, hogy a bioüzemanyagokat és a megújuló energiaforrásból származó egyéb folyékony bio-energiahordozókat még mindig nem ismerik el a nemzeti jogszabályokban.

Az EU emlékeztet arra, hogy Montenegrónak meg kell valósítania a teljes körű jogharmonizációt az uniós energiaügyi szabályozás e fontos területén, valamint teljesítenie kell a dekarbonizációra vonatkozó átfogó kötelezettségvállalását. Az EU elismerését fejezi ki a Montenegró által a megújuló energiaforrásból előállított energia össz-energiafogyasztáson belüli részarányának növelése terén elért eredményekkel és a 2020-ra kitűzött célok eléréséhez vezető időközi célértékek elérésével kapcsolatban. Az EU mindemellett emlékeztet arra, hogy Montenegrónak tovább kell haladnia ezen az úton, folytatnia kell a jogszabályi összehangolást a 2009. évi megújulóenergia-irányelv további elemeit illetően, valamint igazodnia kell a bioüzemanyagokkal kapcsolatos uniós kötelezettségekhez.

Energihatékonyság

Az EU nyugtázza, hogy Montenegró a 2014. évi energiahatékonysági törvény elfogadásával részben hozzáigazította a jogi keretét az energiahatékonyság területére vonatkozó uniós vívmányokhoz. Az EU tudomásul veszi Montenegró arra vonatkozó nyilatkozatát, hogy az új energiatörvény elfogadásával még az idei évben megvalósítja a teljes harmonizációt, ideértve az energiahatékonyságról szóló 2012/27/EU irányelvnek a végső energiafogyasztással kapcsolatos rendelkezéseivel való összehangolást is.

Montenegró eddig sem a gumiabroncsok üzemanyag-hatékonyság és más lényeges paraméterek tekintetében történő címkézéséről szóló 1222/2009/EK rendelettel, sem az irodai berendezésekre vonatkozó uniós energiahatékonysági címkézési programról szóló 106/2008/EK rendelettel nem hangolta össze a jogszabályait.

Az EU nyugtázza, hogy Montenegró hároméves nemzeti energiahatékonysági cselekvési tervek keretében hajtja végre energiapolitikáját. A legutóbbi hároméves cselekvési tervet 2013 novemberében fogadták el.

Az EU emlékeztet az energiahatékonyság területét érintő teljes jogharmonizáció fontosságára. Ezért sürgeti Montenegrót, hogy ne csak a vonatkozó uniós vívmányokkal való teljes összehangolást valósítsa meg, hanem vezessen be a montenegrói gazdaság energiaintenzitásának csökkentését célzó keretrendszert is.

Nemzetközi megállapodások

Az EU nyugtázza, hogy Montenegró 2015 végére az Energia Charta teljes jogú tagja lesz, miután 2015 júliusában elfogadta az Energia Charta Egyezmény megerősítéséről szóló törvényt, majd 2015 szeptemberében értesítette a letéteményes országot (Portugáliát) a törvény elfogadásáról.

Nukleáris energia

A nukleáris biztonsággal és a sugárvédelemmel kapcsolatos uniós vívmányokkal való összehangolást illetően az EU nyugtázza, hogy Montenegró nem rendelkezik nukleáris iparral, kutatóreaktorral vagy bármilyen más, radioaktív anyagok gyártására alkalmas létesítménnyel. Az ionizáló sugárzás elleni védelemről és a sugárbiztonságról szóló 2009. évi törvény értelmében Montenegróban tilos atomerőművet építeni. Montenegró tehát nem érdekelt nukleáris fűtőanyag és érc beszerzésében. Ennek megfelelően az EU nyugtázza, hogy Montenegró nem kíván részt venni az Euratom Ellátási Ügynökség tevékenységében.

Az EU nyugtázza, hogy Montenegró 2015 júliusában a nukleáris biztonságról szóló egyezmény teljes jogú tagja lett. Montenegró elfogadott továbbá 16, az ionizáló sugárzás elleni védelem és a sugárbiztonság területére vonatkozó egyezményt és megállapodást. Az EU ezenkívül nyugtázza, hogy Montenegró kialakította a nukleáris anyagokkal kapcsolatos védelmi intézkedések rendszerének szabályozási keretét, amely megfelel az atomsorompó-szerződés és a kapcsolódó biztosítékok rendelkezéseinek (ellenőrzés, szabálysértések, a törvényekben foglalt szankciók és büntetőjogi rendelkezések, valamint könyvelés). Továbbá, az Euratom-Szerződésben és az ahhoz kapcsolódó másodlagos jogszabályokban foglalt nukleáris biztosítékok közvetlenül alkalmazandóvá válnak az országban.

Az EU megállapítja, hogy Montenegró – az ionizáló sugárzás elleni védelemről és a sugárbiztonságról szóló 2009. évi törvény, valamint az annak végrehajtásáról szóló 17 másodlagos jogszabály révén – részleges jogharmonizációt valósított meg a nukleáris és sugárvédelem és -biztonság, valamint az ionizáló sugárzás elleni védelem területén. Az EU nyugtázza, hogy Montenegró 2018 negyedik negyedévéig a nukleáris és sugárvédelemről és -biztonságról, valamint az ionizáló sugárzás elleni védelemről szóló új törvényt készül elfogadni, amely részben át fogja ültetni a 2013/59/Euratom, a 2014/87/Euratom, a 2009/71/Euratom és a 2011/70/Euratom irányelvet.

Az EU nyugtázza azt is, hogy Montenegró a vészhelyzetekre és a feltételezett vészhelyzetekre vonatkozó szisztematikus radioaktivitás-vizsgálati programot hajt végre. Jelenleg csak egyetlen olyan mérőállomás van az ország területén, amely képes a levegőben előforduló környezeti gammasugárzás online mérésére. Montenegró az EU támogatásával további öt olyan mérőállomást fog vásárolni, amelyek a hét 7 napján, napi 24 órában online nyomon követik a levegőben előforduló gammasugárzás-értékeket.

Az EU nyugtázza, hogy Montenegró rendelkezik a radioaktív hulladék tárolására szolgáló létesítménnyel, amely alkalmas zárt sugárforrások és radioaktív hulladékok 50 és 100 év közötti időtartamú tárolására.

A radioaktív anyagok biztonságos használatának szavatolása érdekében az EU újfent hangsúlyozza az e területre vonatkozó uniós vívmányok fontosságát, még akkor is, ha Montenegró nem állít elő nukleáris energiát. Az EU ezért emlékeztet arra, hogy ezen a területen is gondoskodni kell a jogszabályoknak az uniós vívmányokkal való teljes körű összehangolásáról.

* * *

Figyelembe véve Montenegró felkészültségének jelenlegi állapotát, az EU megállapítja, hogy mivel az országnak további előrehaladást kell elérnie az energetikára vonatkozó fejezet hatálya alá tartozó uniós vívmányok tekintetében a jogszabályi összehangolás és a végrehajtás terén, a fejezet ideiglenes lezárására csak akkor kerülhet sor, ha az EU megállapítja a következő kritériumok teljesülését:

- Montenegró lezárta jogszabályainak a kötelező kőolajkészletek területére vonatkozó uniós vívmányokkal való összehangolását, kialakította az kőolajkészletek kezeléséhez szükséges közigazgatási struktúrát, és megkezdte a tényleges készletezést, a saját cselekvési tervével összhangban.
- Montenegró összehangolja jogszabályait a belső energiapiacra vonatkozó uniós vívmányokkal, ennek keretében az uniós vívmányokban előírányzott valamelyik modellnek megfelelően végrehajtja valamennyi energiaszolgáltató különválasztását.
- Montenegró összehangolja jogszabályait az energiahatékonyság területére vonatkozó uniós vívmányokkal.

A tárgyalások során továbbra is folytatódik a jogszabályoknak az uniós vívmányokkal való összehangolásában és azok végrehajtásában elért előrehaladás nyomon követése. Az EU hangsúlyozza, hogy külön figyelmet fog szentelni minden egyes fent említett kérdés nyomon követésének annak érdekében, hogy meggyőződjön az e fejezet körébe tartozó uniós vívmányokkal való maradéktalan jogszabályi összehangolás megvalósulásáról, valamint a szóban forgó jogszabályok hatékony végrehajtásáról és érvényesítéséről. Különös figyelmet kell fordítani az e fejezet és az egyéb tárgyalási fejezetek közötti kapcsolatra. Montenegró jogszabályainak az uniós vívmányokkal való összhangja és az ország végrehajtási kapacitása csak a tárgyalások későbbi szakaszában értékelhető véglegesen. Az EU felkéri Montenegrót, hogy – az e fejezetről szóló tárgyalásokra az EU részéről esetlegesen kért, Montenegró által a konferenciára biztosítandó tájékoztatás mellett – rendszeresen adjon részletes írásbeli tájékoztatást a Stabilizációs és Társulási Tanácsnak az uniós vívmányok végrehajtása terén elért eredményekről.

A fentiekre figyelemmel a konferenciának megfelelő időpontban még vissza kell térnie erre a fejezetre.

Emellett az Unió emlékeztet arra, hogy 2013. április 11. és a tárgyalások lezárásának időpontja között az uniós vívmányok bővíthetnek.